

Tma

Jana Smetanová

BOX, Toy. Tma. Praha: Paseka, 2021. ISBN 978-80-7637-195-8.

Anotace Co je nejlepší lék na strach? To se dozvíme v týdenním tematickém celku pro heterogenní třídu za použití zejména čtenářských kostek. Jednou v neděli se nad město přihnul obrovský vítr. Po nebi honil mraky, rámusil s uvolněnou střechou na kůlně a přinesl také něco tajemného, temného, co se usadilo za kuchyňským oknem. Klárka a Jáchym jsou sice nebojácní, ale tohle skutečně vypadá jako strašidlo. Ještěže jejich maminka chodí na box a dokáže se té černočerné věci postavit...

Cílová skupina – 3-6 let

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra preprimární
a primární pedagogiky
Univerzita Karlova

Výchovné a vzdělávací cíle

Vzdělávací oblast	Dílčí cíle (co učitel podporuje)	Očekávané výstupy (co dítě dokáže)
Dítě a jeho tělo	<p>Rozvoj pocitu bezpečí i osobní pohody</p> <p>Rozvoj pohybových schopností a dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky</p> <p>Rozvoj správného ovládní dechu</p> <p>Rozvoj fyzické i psychické zdatnosti</p>	<p>Zvládat základní pohybové dovednosti a orientaci v prostoru. Vědomě napodobit jednoduchý pohyb.</p> <p>Vnímat a rozlišovat zvuky. Ovládat dechové svalstvo.</p> <p>Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s drobnými pomůckami a nástroji, výtvarným materiálem, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji).</p>
Dítě a jeho psychika	<p>Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností</p> <p>Osvojení si některých poznatků a dovedností které předcházejí čtení</p> <p>Rozvoj smyslového vnímání</p> <p>Rozvoj paměti a pozornosti, představivosti a fantazie</p> <p>Rozvoj tvořivosti</p> <p>Poznávání sebe sama (získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)</p> <p>Získání relativní citové samostatnosti</p> <p>Rozvoj schopnosti sebeovládání</p> <p>Rozvoj schopnosti city plně prožívat</p> <p>Umět vyjádřit své pocity a prožitky</p>	<p>Vyjadřovat se samostatně ve vhodně zformovaných větách. Porozumět slyšenému. Učit se z paměti krátké texty. Projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu. Záměrně pozorovat, všimát si. Soustředit se na činnost a udržet pozornost. Chápat elementární časové pojmy. Záměrně si pamatovat. Vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech.</p> <p>Uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky.</p>
Dítě a ten druhý	<p>Rozvoj kooperativních dovedností</p>	<p>Přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým.</p> <p>Spolupracovat s ostatními. Dodržovat dohodnutá pravidla.</p>
Dítě a společnost	<p>Rozvoj schopnosti projevovat se autenticky</p> <p>Rozvoj společenského i estetického vkusu</p>	<p>Chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé. Začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky. Vnímat základní pravidla jednání ve skupině, spolupracovat, přijímat autoritu.</p> <p>Dodržovat pravidla her a jiných činností. Zacházet šetrně</p>

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

		s vlastními i cizími pomůckami, věcmi denní potřeby, knížkami, hračkami. Zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik. Zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální.
Dítě a svět	Seznamování s místem a prostředím ve kterém dítě žije a vytváření pozitivního vztahu k němu Vytváření elementárního povědomí o širším přírodním prostředí o jeho rozmanitosti vývoji a neustálých proměnách Rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám Vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí	Orientovat se bezpečně ve známém prostředí. Osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné, a využitelné pro další učení a životní praxi. Vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý. Porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé.

Lekce 1

1. AKTIVITY VE FÁZI EVOKACE

Potřebné pomůcky: čtenářská kostka – žlutá

➤ Seznámení s knihou

Před děti položíme knihu, zabalenou do balicího papíru. Děti si postupně předávají zabalenou knihu a každý odtrhne kus balicího papíru. Děti aktivizují svou představivost.

➤ Házení čtenářskou kostkou-žlutá

1) Prohlédni si obal knihy. O čem příběh asi bude vyprávět? (usuzování dle obalu knihy)

2) Jak by se mohla kniha jmenovat?

3) Kdo v příběhu bude vystupovat?

4) Co myslíš, že se v příběhu stane?

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

5) Co bys chtěl/a aby se v příběhu odehrálo?

6) Komu by se kniha mohla líbit a proč?

➤ Seznámení s tématem– den/noc, světlo/tma

Hádanka

„Ve dne malá jako myš,

v noci všechno přerostu,

když mě vidíš, nevidíš.“

2.AKTIVITY VE FÁZI UVĚDOMĚNÍ

Potřebné pomůcky: čtenářská kostka-zelená

Nabízené činnosti a aktivity:

➤ Házení čtenářskou kostkou, otázky k fázi Uvědomění:

1) Jak to bude dál?

2) O čem vypráví obrázek?

3) Zkus předvést/popsat co je na obrázku.

4) Je to pravda nebo ne?

5) Co bys udělal/jak bys odpověděl/jak by ses cítil Ty?

6) Zažil jsi někdy něco podobného?

Text:

„Jednou v neděli ... Na stěnách domů se objevily strašidelné stíny, které připomínaly ruce. **Házení kostkou, odpověď na danou otázku**

V pondělí ráno ... a uvidíš, že udělá mňau!“ **Házení kostkou**

Ta černá ... a uvízla tam.“ **Házení kostkou**

3.AKTIVITY VE FÁZI REFLEXE

Potřebné pomůcky: popis jógového cvičení (viz příloha)

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

- Shrnutí: „Co jsme se dozvěděli? O čem kniha je?
- Děti se naučí básničku a přidají pohyb:

*„Tma má oči kocouří,
Ale hned je zamhouří.“*

(Autor Jiří Žáček)

Děti mhouří oči jako kočka a cvičí jógovou pozici „kočka“

- Relaxační jógové cvičení podle jógových karet– příběh „Měsíc, hvězdy a černá kočka.“

Lekce 2

1. AKTIVITY VE FÁZI EVOKACE

Potřebné pomůcky: fotografie-obrázky s tématem tmy

- Připomenutí minulého děje
- Povídání, co se dětem vybaví pod pojmem Tma
- Prohlížení fotografií a obrázků s tématem tmy
- „Jak bude příběh dál pokračovat? (předvídání)

2. AKTIVITY VE FÁZI UVĚDOMĚNÍ

Potřebné pomůcky: čtenářská kostka-zelená

- 1) Jak to bude dál?
- 2) O čem vypráví obrázek?
- 3) Zkus předvést/popsat co je na obrázku.
- 4) Je to pravda nebo ne?
- 5) Co bys udělal/jak bys odpověděl/jak by ses cítil Ty?
- 6) Zažil jsi někdy něco podobného?

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

Text:

*Pak se zeptala maminky: „Je to vrána?“ ... namítla Klárka. **Házení kostkou***

*A měla pravdu. ... Piano to nebylo. **Házení kostkou***

*„Je to tma!“ ... protože zrovna připravovala dětem svačinu. **Házení kostkou***

*Najednou se znovu zvedl vítr...a za chvíli za námi přijde a něco nám udělá.“ **Házení kostkou***

3.AKTIVITY VE FÁZI REFLEXE

Potřebné pomůcky: tematické oblečení, velký formát papíru, pastely, tempery, černé prostěradlo

„Co se v příběhu stalo? Jak se to shoduje/liší od naší původní představy?“

Navazující aktivity:

- Děti mohou přijít v tematickém oblečení – v černém
- Výtvarná činnost: spontánní kresba tmy na velký formát papíru (pastely, tempery)
- „Vichřice“ - pohybová hra s černým prostěradlem na námět knihy: společně nadhazovat nafouknutý pytlík a snažit se, aby nespádl na zem (lze zařadit další hry s prostěradlem podobně jako s padákem)

Lekce 3

1.AKTIVITY VE FÁZI EVOKACE

- Připomenutí minulého děje
- „Jak bude příběh pokračovat?“

2.AKTIVITY VE FÁZI UVĚDOMĚNÍ

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

Potřebné pomůcky: čtenářská kostka-zelená

Text:

Jáchym se rozplakal. Házení kostkou

To už máma všeho nechala a začala ho utěšovat. „Ty se bojíš? Vždyť je to jen kus nějaké látky.“ Objala Jáchyma a posadila si ho na klín. Házení kostkou

Jáchym s Klárkou ale věděli, ...Kdo kdy viděl takovou černou věc? Házení kostkou

Vítr foukal čím dál silněji, ... Házela po ní kostky ze stavebnice. Házení kostkou

3.AKTIVITY VE FÁZI REFLEXE

- „Pokračuje příběh tak, jak jsme čekali? Co jsme se dnes dozvěděli?“

Navazující aktivity:

- „Tajemné zvuky“ - hraní na Orffovy nástroje: děti určují druh nástroje pouze sluchem
- Výtvarná činnost „Noc a den“

Výtvarný záměr: zachytit na jednom snímku kontrast mezi dnem a nocí

Výtvarná technika/postup: kresba voskovkami, malba anilinovými barvami

Pomůcky: čtvrtky formátu A4, tužky, žluté a bílé voskovky, anilinové barvy, širší kulaté štětce, nádoby na vodu, ubrus

Realizace výtvarné činnosti:

Čtvrtku položenou na šířku si děti v polovině rozdělí tužkou na 2 poloviny. Pomocí žluté voskovky kreslí na jednu polovinu papíru den (slunce, popř. bílé mráčky atd.) a na druhou stranu noc (měsíc, hvězdy). Po uklizení voskovek si vezmou širší kulaté štětce. Pro den používáme odstíny světle modré barvy a pro noc černé (popř. tmavě modré). Při malbě anilinovými barvami používáme hojně vody.

Lekce 4

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

1. AKTIVITY VE FÁZI EVOKACE

- Připomenutí minulého děje
- „Jak bude příběh dál pokračovat?“

2. AKTIVITY VE FÁZI UVĚDOMĚNÍ

Potřebné pomůcky: čtenářská kostka-zelená

Text:

Černá věc se ale jen tak nedala, ... a tam ji uvězní. Házení kostkou

Pak přiběhli psi, ... dívala se na tu spoušť kolem. Házení kostkou

Všude byly stopy zápasu...Pak se připravili na procházku. Házení kostkou

3. AKTIVITY VE FÁZI REFLEXE

- „Co jsme se dozvěděli? Měli jsme pravdu v našem odhadu, nebo se příběh vyvíjí jinak?“

Navazující aktivity:

- Hra nelokomoční (prstové cvičení) – relaxační cvičení se zpěvem: píseň Moje malé světélko
Popis činnosti: Děti sedí v kruhu v tureckém sedu. Spojí zpěv s pohybem prstů.

Text s popisem pohybu:

2x:

"Moje" - prstem levé ruky ukážeme na sebe

"malé" - levá ruka ukazováčkem a palcem ukazuje malou míru

"světýlko" - ukazováček levé ruky vztyčíme

"chci, aby svítilo" - ukazováčkem pravé ruky kroužíme kolem vztyčeného ukazováčku levé ruky

Ref:

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

Svítilo, svítilo, svítilo – ukazováčkem pravé ruky kroužíme kolem vztyčeného ukazováčku levé ruky a rozšiřujeme kola

2x:

"Nikdo mi ho nezhasne" - ukazováčkem pravé ruky pohybuje před očima jako stěrač

"nezhasne" - po tomto slově si navzájem foukneme na „světýlko“ levý ukazováček

„chci, aby svítilo“ - ukazováčkem pravé ruky kroužíme kolem vztyčeného ukazováčku levé ruky

Ref:

Svítilo, svítilo, svítilo – ukazováčkem pravé ruky kroužíme kolem vztyčeného ukazováčku levé ruky a rozšiřujeme kola

2x: A když bude velká tma" - obě dlaně si dáme na oči

„chci, aby svítilo“ - ukazováčkem pravé ruky kroužíme kolem vztyčeného ukazováčku levé ruky

Ref:

Svítilo, svítilo, svítilo – ukazováčkem pravé ruky kroužíme kolem vztyčeného ukazováčku levé ruky a rozšiřujeme kola

- S dětmi si povídáme o pojmech den, noc, tma, světlo. O střídání dne a noci, světla a tmy (lze s dětmi procvičit opaky: bílá x černá, studený x teplý...)
- Co můžeme dělat ráno, ve dne, večer a v noci? Děti si postupně losují a dále třídí obrázky různých činností. Přikládají obrázky na barevné čtvrtky, které jsou seřazeny zleva doprava od ranních činností – bílá čtvrtka, přes odpolední činnosti-modrá čtvrtka, večerní činnosti-šedá čtvrtka a činnosti v noci-černá čtvrtka. Potom společně diskutujeme, zda jsou obrázky správně roztríděné.
- Sluchové hry –poslechem audio nahrávek děti poslouchají různé zvuky (v noci x ve dne). Mohou při tom ležet a relaxovat.

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

Lekce 5

1. AKTIVITY VE FÁZI EVOKACE

- Připomenutí minulého děje
- Jak příběh asi dopadne?

2. AKTIVITY VE FÁZI UVĚDOMĚNÍ

Potřebné pomůcky: čtenářská kostka-zelená

Text:

*U dveří zazvonila sousedka ze spodního bytu, moc hodná paní, co ráda pekla. „Není to vaše prostěradlo?“ zeptala se máma a ukázala k oknu. **Házení kostkou***

„Máte pravdu,“ odpověděla paní sousedka a mokré prostěradlo složila. Už nebylo vůbec strašidelné. Na oslavu se všichni dali její ovocný koláč. Pak šli Jáchym s Klárkou a s mámou na procházku. Venku už foukalo jen trochu, svítilo sluníčko a ulice se po dešti zlatě leskly.

3. AKTIVITY VE FÁZI REFLEXE

Potřebné pomůcky: čtenářská kostka-červená

- 1) Jak jinak by se příběh mohl jmenovat?
- 2) Jak by příběh mohl pokračovat?
- 3) Je ti nějaká postava podobná? V čem? (Připomíná ti nějaká postava kamaráda? Čím?)
- 4) O čem byl příběh? (Vyprávěj příběh kamarádovi.)
- 5) Myslíš, že příběh je opravdový nebo vymyšlený? (Proč si to myslíš?)
- 6) Chtěl/a bys zažít podobný příběh? (Proč?)

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.